

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 21. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_599-txt-shoot-idm888/facsimile.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Tyrker stod til hinanden ved Udbruddet af Krigen 1787, hvori baade Østerrig, Danmark og Sverig tog Del, og som virkelig truede Konstantinopel og den høje Port, men glemtes snart og syntes at tabe hele sin Betydning ved det store Jordskjælv, vi kalde den franske Omvæltning, og ved Napoleons Kæmpeskridt, der ikke blot mindede om Alexander den stores, men gav os en lyslevende Kommentar over Oldtidens Historie, som forvirklede alle de forrige, endside da de ægte kinesiske fra det attende Aarhundrede, hvorefter alt det store og kæmpemæssige, forbavsende og vidunderlige fra forud Tid skreves paa Penens og Bogormenes Regning.

Vi vil ikke her gaa tilbage til det femtende Aarhundrede, da den ottomanniske Port rejste sig i Konstantinopel og jog Skræk i hele Kristenheden, og endnu mindre til det trettende; da Mogoler eller Tartarer gjorde ligesaa og bemægtigede sig Rusland, men kun i forbigaaende minde om, at forud herskede Grækerne i det nuværende Tyrki, og Goterne i Rusland, samt at Mogolerne, som i Nordost havde ødelagt det gammelgotiske Garderige, havde omtrent afbersket, da Tyrkerne i Sydost gjorde Ende paa det græske Kejserdømme; saa det er i sin Orden, at Tyrken fandt sin rette Tugtemester i Ruslen. Det varede imidlertid længe, før det store Kaos mellem det hvide og sorte Hav, fra de gamle Bjarners Sæde til de gamle Goters Herberge, kunde ordne sig til en Magt, der var Tyrken overlegen, og i Mellemtiden var det især til Ses Venetianerne og til Lands Ungarer og Polakker, der maatte saa godt som muligt holde Vagt paa Kristenhedens Granser. Først med det attende Aarhundrede træde Russerne i Kredsen, og selv da beundrede Kristenheden det som et stort Mirakel, at Rusland kunde hamle op med Sverig, Peter Czar have Mod til at trodse og Held til omsider at overvinde Karl den tolvte. Fra dette Stade maa Rusland betragtes, naar man vil være

billig og skatte, hvad der under Aarhundredets Løb skete i Rusland, hverken over eller under sit Værd; thi Russernes Fremskridt i saa kort en Tid er virkelig langt større, end man kunde vente, Kæmpeskridt, som bevise, at er Goterne end saade tyndt iblandt dem, er de dog ingenlunde uddøde; og naar det øvrige Evropa enten skjælv for et Rige, der nys ved fremmedes Hjælp havde begyndt at arbejde sig ud af Barbariet, eller misundte det sin Lykke og Oplysning, da var Skylden ingenlunde paa Ruslands, men ganske paa det gamle Evropas Side, der ikke bedre havde bevaret sin Kraft eller benyttet sig af Lyset, der alt gennem en Række af Aarhundreder overskinnede det. Det var sørgeligt nok, at Rusland i Slutningen af det attende og Begyndelsen af det nittende Aarhundrede skulde for Kristenheden vinde en politisk Storhed, hvortil det umulig kunde svare, og en Overlegenhed, det højlig fristedes til at misbruge; men Skylden er vores, og Æren unægtelig Ruslands, saa meget mere som det ikke blot var i Rusland, Napoleons Magt endelig fandt sine naturlige Grænser, men især fordi Ruslands Alexander, da han sad i Paris, i det mindste tilsyneladende med Evropas Skæbne i sin Haand, unægtelig viste en Beskedenhed, der forbavsende og beskæmmende alle de andre saakaldte store Magter.

Betragte vi nu Alexanders Farmoder Katrine den anden, af Pødsel en tysk, protestantisk Prinsesse fra Anhalt-Zerbst, med Døbenavn Sofie Avgusta, da er jeg fra Barndommen vant til at betragte hende som Danmarks Skytsengel, fordi hendes pludselige Tronbestigelse 1762 frelste Danmark fra den farligste Krig, der maaské nogen Sinde truede vort Fæderneland, en Krig, hvormed hendes Gemal, Peter den tredje af Holsten-Gottorp, vilde hævnet alle sine Fædres Yngygelser, hævdet alle deres overdrevne Krav og ventelig forvandelt Danmarks Konge til en russisk Statholder. Dette kan vistnok hverken ret-

